

วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์

The Object of Right in Ownership

นางสาวชมพูนุท อรัญนารณ¹
Chompunuth Arunyanard¹

Received: Nov 15, 2022 Revised: Mar 13, 2023 Accepted: Mar 23, 2023

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Graduate student in the Master of Laws Program in Private Law, Faculty of Law, Thammasat University. Bangkok. 10900. Thailand.

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้มีการนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้ มีเพียงแต่การให้ความหมายในเชิงลักษณะของอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 เท่านั้น โดยไม่ได้ให้คำจำกัดความว่าอะไรคือวัตถุที่มารองรับความมีอยู่ของสิทธินั้น และบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์เหนือวัตถุที่ไม่มีรูปร่างได้หรือไม่ ส่งผลให้มีการตีความกฎหมายในระบบกฎหมายไทยที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นการศึกษาของนักนิติศาสตร์ไทย แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ความเห็นของทฤษฎี และแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดมีความเห็นแยกเป็น 2 แนวทาง โดยฝ่ายหนึ่งมองว่า วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์จะต้องเป็นวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งมองว่า วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์อาจมีได้ทั้งในวัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ในระบบกฎหมายไทย โดยนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ตลอดจนข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิในกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศอังกฤษมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ส่วนวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือเครื่องหมายการค้า เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 มีได้เพียงแต่สิทธิที่พระราชบัญญัติก่อตั้งรับรู้ไว้เท่านั้นอันมีเนื้อหาที่มีลักษณะแตกต่างไปจากกรรมสิทธิ์ ดังเช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หรือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เป็นต้น

คำสำคัญ: กรรมสิทธิ์, วัตถุแห่งสิทธิ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336

Abstract

The Thailand Civil and Commercial Code (TCCC) does not define the term ownership, but describes the nature of the power of ownership in Section 1336. Remaining undefined is the object supporting the existence of that right and whether an individual may enjoy ownership of an amorphous object. Differing legal interpretations of related issues in Thailand depend on venue. According to judgments of the Supreme Court and Supreme Administrative Court, the object of the right of ownership must be solely a physical object. However, an object of proprietary right may exist in tangible and intangible forms. This research studied objects of ownership rights in the legal system of Thailand. It applies concepts of provisions of these terms to the content of legal rights, with the perspective that in Japan, owners' rights are prohibited for the manufacturing nation. Results were that objects of proprietary right exist solely in physical objects. For intangible objects such as copyrights, patents, or trademarks, the owner or rights holder have no title to ownership. According to Section 1336 of the TCCC, only rights exist which are recognized by an establishing act with content differing from ownership, such as the Copyright Act, B.E. 2537 (1994) or the Trademark Act, B.E. 2534 (1991).

Keywords: Ownership, Object of right, Section 1336 of the Thailand Civil and Commercial Code

บทนำ (Introduction)

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่ง มีสัญชาตญาณตามธรรมชาติของสัตว์ที่มีการแสดงออกภายในจิตใจถึงความรู้สึกหวงแหน และมีความต้องการแสดงออกทางกายภาพในความเป็นเจ้าของ หากว่าวัตถุสิ่งนั้นมีคุณค่าทางจิตใจ ทำให้มนุษย์มีการพยายามคิดค้น สร้างสรรค์วิธีการ หรือแบบแผนใดๆ ที่เรียกร้องให้สังคมมนุษย์มีการเข้าใจและยอมรับในฐานะที่ตนเป็นผู้ทรงสิทธิโดยชอบธรรมตามระเบียบแบบแผนของสังคมและมีอำนาจเหนือวัตถุสิ่งนั้น ซึ่งบุคคลใดจะมาล่วงละเมิดหรือมีอำนาจเหนือกว่ามิได้ จึงทำให้เกิดคำว่า “กรรมสิทธิ์” (Ownership) [1]

ในสมัยโรมัน กฎหมายโรมันซึ่งเป็นรากเหง้าของกฎหมายไทย “กรรมสิทธิ์” ไม่ได้มีการนิยามหรือให้ความหมายของกรรมสิทธิ์ไปในทิศทางหนึ่งทิศทางใดเอาไว้เป็นการเฉพาะ แต่นักนิติศาสตร์ในขณะนั้น ได้มีการพยายามให้ความหมายของกรรมสิทธิ์เอาไว้ว่าหมายถึง สิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือวัตถุที่มีรูปร่างโดยไม่มีข้อจำกัด ผู้เป็นเจ้าของมีอำนาจสมบูรณ์เต็มที่ในการใช้ประโยชน์เหนือทรัพย์สินนั้น ตลอดจนถึงการมีอำนาจในการทำลายทรัพย์สินนั้นด้วย อันแสดงให้เห็นว่า นักกฎหมายโรมันพิจารณาวัตถุแห่งสิทธิที่เป็นรูปธรรมชัดเจนเฉพาะเจาะจงมากกว่าการพิจารณาจากสิทธิที่เป็นนามธรรมแต่เพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุผลที่ว่า การมีกรรมสิทธิ์ คือ การมีทรัพย์สินที่เป็นวัตถุมีรูปร่างมารองรับในความเป็นอยู่ของสิทธิในตนเอง [2]

เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย จะเห็นได้ว่า คำว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นถ้อยคำที่ปรากฏในบรรพ 4 อยู่หลายมาตรา เช่น การครอบครองปรปักษ์ ตามมาตรา 1382 เจ้าของรวมใช้กรรมสิทธิ์ต่อสู้อุบัติบุคคลภายนอก ตามมาตรา 1359 เป็นต้น อันเป็นการแสดงออกถึงอำนาจแห่งความเป็นเจ้าของในวัตถุสิ่งนั้น แต่กลับไม่มีการให้ความหมายของคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้โดยเฉพาะ อีกทั้งยังไม่มีบทนิยามว่าอะไรเป็นวัตถุแห่งสิทธิ เพียงแต่กำหนดหลักการอันเป็นหัวใจของกรรมสิทธิ์ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และด้วยอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ทรงกรรมสิทธิ์ มีอำนาจหวงกัน มีสิทธิใช้สอย จำหน่าย หรือได้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตน ตลอดจนขัดขวางไม่ให้บุคคลใดล่วงละเมิดกรรมสิทธิ์ของตนได้ [3]

หากคันดูความหมายของกรรมสิทธิ์จากพจนานุกรมฉบับล่าสุด คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กรรมสิทธิ์” หมายถึง ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน, สิทธิทั้งปวงที่ผู้เป็นเจ้าของมีอยู่เหนือทรัพย์สิน อันได้แก่ สิทธิในการใช้สอย จำหน่ายได้ดอกผล กับทั้งสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตน และสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น

โดยมิชอบด้วยกฎหมาย [4] ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษาเรื่องกรรมสิทธิ์ดังกล่าว พบว่า ในระบบกฎหมายไทยเพียงแต่กล่าวคำว่า “กรรมสิทธิ์” ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยไม่ได้ให้ความหมายหรือวิเคราะห์ศัพท์เอาไว้อย่างตรง แต่กลับได้รับคำอธิบายในทางตำราว่า กรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง มีลักษณะของการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ ผู้เป็นเจ้าของย่อมมีอำนาจเหนือวัตถุสิ่งนั้นได้ ซึ่งเป็นการอธิบายในเชิงลักษณะหรือประเภทของสิทธิ ตลอดจนอำนาจของกรรมสิทธิ์เท่านั้น อันนำมาสู่ประเด็นปัญหาในการตีความกฎหมายที่สำคัญว่า อะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ ซึ่งจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า มีการตีความกฎหมายไทยเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางตีความกฎหมายประการที่ 1 วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์จะต้องเป็นวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก การตีความในเชิงวิชาการของนักนิติศาสตร์ในระบบกฎหมายไทย

ศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เห็นว่า แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 จะกล่าวถึงอำนาจของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หากพิจารณาตามถ้อยคำแห่งบทบัญญัติกฎหมายอาจเข้าใจได้ว่า บุคคลอาจมีกรรมสิทธิ์ในสิทธิอันเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างได้ แต่ทรัพย์สินในวัตถุไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์หรือสิทธิในเครื่องหมายการค้า พระราชบัญญัติที่ก่อตั้งรับรู้ขึ้นไว้ หากเรียกว่ามีกรรมสิทธิ์ไม่เนื่องจากคำว่า “กรรมสิทธิ์” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 เป็นทรัพย์สินในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น เช่น อำนาจในการติดตามเอาคืน อำนาจในการขัดขวางป้องกัน เป็นต้น ดังนั้นลักษณะของกรรมสิทธิ์จึงเป็นที่ประชุมของสิทธิต่างๆ ดังที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 เป็นทรัพย์สินในวัตถุที่มีรูปร่าง และไม่มีกฎหมายกำหนดให้สิ้นไปเองโดยกาลเวลาหรือโดยล้าพังแต่การที่เจ้าของมิได้ใช้ [5]

ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช เห็นว่า กรรมสิทธิ์นั้นมิได้แต่เฉพาะทรัพย์สินที่เป็นวัตถุที่มีรูปร่าง ส่วนทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างนั้น กฎหมายได้กำหนดขึ้นไว้ต่างกัน เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้า ซึ่งพระราชบัญญัติที่ก่อตั้งและรับรู้สิทธิดังกล่าวก็ไม่ได้ใช้คำว่า “กรรมสิทธิ์” แต่อย่างใด และอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ไว้ก็แตกต่างกัน โดยลิขสิทธิ์เป็นอำนาจที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งจะไม่เหมือนกับอำนาจที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นที่ประชุมแห่งสิทธิทั้งหลาย ทำให้กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิที่มีความสำคัญและยิ่งใหญ่มากกว่าสิทธิอื่นที่รัฐพึงรับรองให้เอกชน จึงเป็นเหตุผลทำให้กรรมสิทธิ์มีความแตกต่างจากทรัพย์สินอื่นๆ ในบรรพ 4 [6]

ศาสตราจารย์พิเศษโสภณ รัตนกร เห็นว่า กรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินหรือสิทธิเหนือทรัพย์สิน จะมีกรรมสิทธิ์ได้ต้องมีตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งสิทธิ และทรัพย์สินนั้นต้องมีตัวตนแน่นอนแยกออกจากสิ่งอื่น ซึ่งทำให้ระบุได้ชัดเจนว่าเป็นทรัพย์สินขึ้นไหน ดังเช่น ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง มิฉะนั้น จะไม่อาจทราบได้ว่าจะใช้สิทธิเหนือทรัพย์สินขึ้นไหน [7]

ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ เห็นว่า กรรมสิทธิ์มีได้เฉพาะในทรัพย์สินที่เป็นวัตถุที่มีรูปร่างเหมือนอย่างทรัพย์สินอื่น ๆ ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิหากมีกรรมสิทธิ์ไม่ได้แต่สิทธิเพียงเท่าที่พระราชบัญญัติก่อตั้งรับรู้ขึ้นไว้เท่านั้น ซึ่งมีเนื้อหาแตกต่างไปจากกรรมสิทธิ์ เนื่องจากกรรมสิทธิ์มีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิ ดังนั้น เมื่อทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งสิทธิสลายไปทั้งหมด กรรมสิทธิ์ย่อมสลายไปด้วย อันเป็นลักษณะสามัญของทรัพย์สินอื่น ๆ ด้วย [8]

รองศาสตราจารย์อานนท์ มาเฝ้า เห็นว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งที่บุคคลมีอยู่เหนือ “ทรัพย์สิน” อันมีลักษณะเป็นวัตถุมีรูปร่าง ซึ่ง “ทรัพย์สิน” เป็นเพียง “ทรัพย์สิน” ประเภทหนึ่ง ทรัพย์สินจึงเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทรัพย์สินอยู่ในฐานะจุดเชื่อมต่อรองรับทรัพย์สินให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น วัตถุแห่งสิทธิในกรรมสิทธิ์ จึงหาใช่ “ทรัพย์สิน” ทั้งหลายทั้งปวงไม่ เนื่องจากแม้บางอย่างจะเป็นทรัพย์สิน แต่สิ่งนั้นก็อาจไม่ได้มี “ทรัพย์สิน” เป็นวัตถุแห่งสิทธิได้ เช่น สิทธิเรียกร้องทางหนี้อันมีหน้าที่ของลูกหนี้เป็นวัตถุแห่งสิทธิ หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเป็นวัตถุแห่งสิทธิ เป็นต้น ดังนั้น การนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” คือ “สิทธิทั้งหลายทั้งปวงที่ผู้เป็นเจ้าของมีอยู่เหนือทรัพย์สิน...” จึงสะท้อนว่า ผู้นิยามนำคำว่า “ทรัพย์สิน” มาใช้เป็นวัตถุแห่งสิทธิ ซึ่งทำให้ความหมายของกรรมสิทธิ์กว้างเกินไป เพราะรวมเอาสิ่งที่ไม่ใช่ทรัพย์สินเข้ามาเป็นวัตถุแห่งสิทธิด้วยการนิยามที่ไม่ชัดเจนเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิยามที่ชัดเจนควรใช้คำว่า กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิในความเป็นเจ้าของเหนือทรัพย์สินเท่านั้น [9]

กรณีที่สอง การตีความในทางปฏิบัติ

คำวินิจฉัยของศาลฎีกาได้อธิบายถึงการใช้สิทธิติดตามเอาเครื่องหมายการค้าคืน เป็นการใช้สิทธิติดตามเอาคืนในวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง อันเป็นสิ่งที่ขึ้นนามธรรม ไม่ถือว่าเป็นการใช้อำนาจกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 จึงต้องนำบทบังคับแห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องมาใช้บังคับ [10] อันสะท้อนเห็นว่า ทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือเครื่องหมายการค้า ผู้ทรงสิทธิไม่อาจยึดถือหวงกันได้หรือไม่อาจยึดถือครอบครองได้อย่างทรัพย์สินทั่วไป จึงไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ได้ ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8514/2538 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7774/2540 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9544/2542

ส่วนคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีการวางหลักการใช้หลักกรรมสิทธิ์ โดยมีความเห็นว่า ทรัพย์สินคือ สิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือตัว “ทรัพย์สิน” ไม่รวมถึง “ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องทางหนี้และเป็นบุคคลอีกด้วย เพราะทรัพย์สินเป็นสิทธิที่ผูกพันต่อตัวทรัพย์สิน เมื่อกรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งเป็นสิทธิที่ดำรงอยู่ในวัตถุอันเฉพาะเจาะจง (Specific Object) หรือมีทรัพย์สินซึ่งบุคคลผู้เป็นเจ้าของสามารถชี้ชัดได้ว่าเป็นวัตถุแห่งสิทธิ วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์จึงอาจมีได้แต่เฉพาะวัตถุที่มีรูปร่างหรือทรัพย์สินเท่านั้น ดังนั้น การใช้สิทธิติดตามเอาคืนทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของตน จะต้องเป็นการใช้สิทธิเหนือทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง หรือเจ้าของทรัพย์สินสามารถชี้ได้อย่างเฉพาะเจาะจงแน่นอนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ [11] ปรากฏตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 108/2492 และเรื่องเสร็จที่ 641/2553

นอกจากนี้ ในมุมมองของกฎหมายมหาชนอย่างศาลปกครองสูงสุด ก็ได้มีการนำหลักสิทธิทางหนี้ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชนมาปรับใช้กับการเรียกเงินคืน โดยวินิจฉัยว่า การเรียกเงินคืนให้นำหลักلامิควรได้มาใช้บังคับ ไม่ใช่หลักกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 เมื่อเป็นกรณีเกี่ยวกับลามิควรได้ จึงมีการจำกัดเรื่องของอายุความในตัวเอง ปรากฏตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 618/2559

แนวทางตีความกฎหมายประการที่ 2 วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์อาจมีทั้งวัตถุมีรูปร่างและวัตถุไม่มีรูปร่างอาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก การตีความในเชิงวิชาการของนักนิติศาสตร์ในระบบกฎหมายไทย

ศาสตราจารย์บัญญัติ สุธิระ เห็นว่า “กรรมสิทธิ์” คือ ทรัพย์สินที่แสดงความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินบุคคลอาจมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ทุกชนิด ซึ่งการตีความในมุมมองทางวิชาการนี้อาจหมายความว่ารวมถึงเจ้าของสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งวัตถุที่ไม่มีรูปร่างได้ [12]

ศาสตราจารย์ประมุข สุวรรณศรี เห็นว่า “กรรมสิทธิ์” คือ ทรัพย์สินชนิดหนึ่งที่มีใช้ตัวทรัพย์สินสิ่งของเอง หากแต่เป็นเพียงอำนาจชนิดหนึ่งที่บุคคลมีอยู่เหนือทรัพย์สินเท่านั้น เป็นอำนาจที่สมบูรณ์ที่สุดที่บุคคลมีอยู่เหนือทรัพย์สินได้ นั่นก็คืออำนาจแห่งความเป็นเจ้าของนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า กรรมสิทธิ์ คือ ทรัพย์สินชนิดหนึ่งอันแสดงถึงความเป็นเจ้าของแห่งทรัพย์สิน [13]

กรณีที่สอง การตีความในทางปฏิบัติ

คำพิพากษาศาลฎีกาบางส่วนกลับสะท้อนนัยที่แตกต่างออกไปจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นว่า “หุ่น” เป็นวัตถุที่ไม่มีตัวตนและไม่มีรูปร่าง แต่สามารถมีกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 ได้ โดยที่หุ่นไม่เป็นทรัพย์สิน และผู้ทรงสิทธิอาจมีกรรมสิทธิ์ในวัตถุที่ไม่มีรูปร่างได้ ปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174/2487 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 38/2492 และ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3395/2529 ในส่วนการตีความโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา ยังไม่พบว่ามีการตีความในทำนองดังกล่าว

ส่วนในมุมมองของกฎหมายมหาชนอย่างศาลปกครองสูงสุด ได้มีการนำหลักกรรมสิทธิ์มาปรับใช้กับการติดตามเอาเงินคืน โดยวินิจฉัยในพิพากษาศาลปกครองสูงสุด แดงที่ อ.794/2564 ว่า เงินบำนาญปกติเงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญบำนาญ (ช.บ.ค.) บำเหน็จดำรงชีพ และเงินตามมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ สามารถเรียกคืนได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 โดยไม่มีอายุความ ทั้งที่เงินตราไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ที่จะสามารถใช้สิทธิติดตามเอาคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว นอกจากจะไม่ปรากฏนิยามตามกฎหมายว่าอะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์แล้ว เมื่ออาศัยการตีความกฎหมายก็พบว่า มีปัญหาในการตีความที่แตกต่างกันและไม่สอดคล้องกัน ซึ่งอาจเกิดความไม่ชัดเจนและความไม่แน่นอนในการตีความทางกฎหมายของระบบกฎหมายไทยว่า วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์คืออะไร และวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์อาจมีได้ในวัตถุมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างหรือไม่ อย่างไรส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนในการนิยามเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิ ดังนั้น การไม่มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ให้ชัดเจนว่ากรรมสิทธิ์มีความหมายว่าอย่างไร จึงส่งผลกระทบต่อความกฎหมายทั้งระบบในประเทศไทย

ในกฎหมายเอกชนซึ่งเป็นรากฐานของระบบกฎหมายแพ่งคำว่า “กรรมสิทธิ์” นอกจากจะมีปัญหาสำคัญในแง่ของการตีความกฎหมายแล้ว ปัญหาดังกล่าวยังขยายครอบคลุมไปถึงการใช้และการตีความกฎหมายอื่นๆ เช่น ในทางกฎหมายอาญา ก็จะพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทนิยามว่ากรรมสิทธิ์มีความหมายว่าอย่างไร มีเพียงแต่การตีความกฎหมายหรือกล่าวถึงเกี่ยวกับการใช้หลักกรรมสิทธิ์กับความผิดฐานลักทรัพย์เท่านั้น แม้กระทั่งในทางกฎหมายมหาชน พระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน เช่น พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 เป็นต้น ได้มีการกล่าวถึงการให้สิทธิให้อำนาจหน่วยงานในการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของหน่วยงานนั้นๆ ได้ แต่กลับไม่ได้มีการนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้ เช่นเดียวกันว่ามีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมเพียงใด ตลอดจนวัตถุอะไรที่หน่วยงานสามารถถือกรรมสิทธิ์ได้ ทั้งนี้ トラบไคที่การตีความกฎหมายยังมีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ ก็ยังส่งผลกระทบถึงการอธิบายความหมายว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นสิทธิที่มีได้ในวัตถุสิ่งใด ซึ่งมีความสำคัญต่อการตีความกฎหมายทั้งระบบเป็นอย่างมาก เนื่องจากคำว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นถ้อยคำกลาง มักถูกหยิบยืมนำไปใช้กับบทบัญญัติในกฎหมายต่างๆ จึงเป็นเหตุให้เรื่องนี้สมควรได้รับการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงแต่จะช่วยทำความเข้าใจคำว่า “กรรมสิทธิ์” ในระบบกฎหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการตีความ

กฎหมายอื่นๆ และต่อทุกภาคส่วน ทั้งในทางภาคทฤษฎี ภาควิชาการ และภาคปฏิบัติ อีกทั้งเพื่อเป็นการคลี่คลายให้ได้คำตอบต่อการนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” ในระบบกฎหมายไทย เนื่องจากยังมีความไม่ชัดเจน และความไม่แน่นอนทั้งในแง่ของการตีความกฎหมายในเชิงวิชาการของนักนิติศาสตร์ไทยและการตีความของศาลไทย อันนำไปสู่การนำเสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่อาจสร้างความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า อะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ในระบบกฎหมายไทยและการตีความคำว่ากรรมสิทธิ์ทั้งระบบกฎหมาย ซึ่งยังคงเป็นปัญหาอยู่ในระบบกฎหมายไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์
2. เพื่อศึกษาถึงข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิในกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ในระบบกฎหมายไทย
4. เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์

ระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology)

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในทางเอกสาร (documentary research) ตัวอย่างของเอกสารที่ใช้สำหรับการจัดทำรายงาน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกา ตำราหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องประเด็นต่างๆ ที่ศึกษา บทความ เป็นต้น ตลอดจนถึงการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัย (Results)

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์

หากพิจารณาจากแนวคิดของกรรมสิทธิ์ พบว่า จุดเริ่มต้นของกรรมสิทธิ์มาจาก “สิทธิ” โดยสิทธิเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนหรือรูปร่าง และเป็นสิ่งที่สถิตติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด ในสมัยก่อนไม่มีใครอาจรู้ได้ว่าอะไรคือสิทธิ เมื่อพิจารณาจากธรรมชาติของมนุษย์ จะเห็นได้ว่า มนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเป็นอย่างมาก ทรัพย์สินเป็นสิ่งที่สะท้อนความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่ง บุคคลใดมีทรัพย์สินมาก บุคคลนั้นย่อมเป็นที่ยอมรับของสังคม ส่งผลให้มนุษย์มีการแสดงออกซึ่งความหวงแหน มีความต้องการเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น อันก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวแห่งสิทธิที่มากกระทบกัน ดังนั้น เพื่อรักษาความชอบธรรมของปัจเจกชน รัฐจึงมีความจำเป็นต้องตรากฎหมาย

เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของคนในสังคม กล่าวอีกนัยคือ สิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินไม่ได้เกิดขึ้นจากการตรากฎหมายของรัฐหากแต่เป็นการประกาศรับรอง ความมีอยู่ของสิทธิที่มีอยู่แล้วเท่านั้น อันเป็นการให้ความสำคัญต่อทรัพย์สินในแง่ของสิทธิ จึงทำให้ สิทธิเป็นรากฐานที่สำคัญของกรรมสิทธิ [14]

การปฏิสัมพันธ์ (interact) ทางกฎหมายของกรรมสิทธิ มีหลักการที่สำคัญเชื่อมโยงกันอยู่ 3 ประการ ประการแรกคือ บุคคล (person) ซึ่งมีฐานะเป็นประธานแห่งสิทธิ (subject of right) ประการที่สองคือ สิทธิ (right) และประการสุดท้ายคือ วัตถุแห่งสิทธิ (object of right) ถ้าปราศจาก ความคิดเรื่องบุคคล ซึ่งหมายถึงผู้ทรงสิทธิในทางกฎหมาย ก็ย่อมปราศจากการมีผู้ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้สามารถแสวงหาประโยชน์ใดๆ ในทางกฎหมายได้ ถ้าปราศจากแนวคิดเรื่องสิทธิ ก็ย่อมปราศจากการรับรองหรือคุ้มครองที่มีความชอบธรรม อันนำไปสู่ปัญหาความวุ่นวายในสังคม และถ้าปราศจากแนวคิดเรื่องวัตถุแห่งสิทธิก็ย่อมปราศจากสิ่งที่มีมารองรับอำนาจของบุคคลและ ปราศจากสิ่งที่เป็นประโยชน์อันกฎหมายคุ้มครองให้ [15]

“กรรมสิทธิ” เป็นสิทธิในทางทรัพย์สินประเภททรัพย์สิน เป็นการแสดงออกถึงอำนาจหรือ สิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิ ที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งสิทธินั้น “กรรมสิทธิ” เป็นสิ่งซึ่งเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนรูปร่าง ดังนั้น การแสดงออกถึงความมีอยู่ของกรรมสิทธิ จำต้องมีทรัพย์สิน หรือวัตถุที่มีรูปร่างมารองรับด้วยเสมอ กรรมสิทธิไม่อาจดำรงอยู่ได้ลำพังโดยปราศจากตัวทรัพย์สินหรือ วัตถุที่มีรูปร่าง สิ่งซึ่งเป็นนามธรรมจำต้องสถิตอยู่ในทรัพย์สินหรือวัตถุที่มีรูปร่างอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจะก่อให้เกิดการใช้สิทธิในเชิงกายภาพได้อย่างแท้จริงในการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ เหนือทรัพย์สินหรือวัตถุที่มีรูปร่างและการแสวงหาประโยชน์หรือใช้สอยทรัพย์สินของตนได้อย่างเต็มที่ โดยปราศจากบุคคลอื่นเข้ามาลิดรอนหรือแทรกแซง ดังนั้น กรรมสิทธิจึงมีลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นทรัพย์สินและมีลักษณะของการแสดงถึงความเป็นเจ้าของของเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิ ทำให้สามารถจำแนกทฤษฎีเกี่ยวกับกรรมสิทธิเพื่อทำความเข้าใจถึงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของ กรรมสิทธิได้ 2 ประการ ดังนี้

1.1 การเป็นทรัพย์สิน

กรรมสิทธิมีลักษณะของการเป็นทรัพย์สินที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้

1.1.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเป็นสิทธิซึ่งสะท้อนภาวธรรม

“สิทธิ” เป็นเรื่องของความชอบธรรมของบุคคลที่สามารถใช้ยันกับผู้อื่นได้ เพื่อคุ้มครองหรือ รักษาผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของบุคคลนั้น ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ [16] “กรรมสิทธิ”

ก็เป็นสิทธิประเภทหนึ่ง เป็นถ้อยคำที่มนุษย์เป็นผู้คิดค้นหรือสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อแสดงออกให้เห็นถึงอำนาจหรือสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิ ตราบเท่าที่ยังไม่ละการครอบครอง ทำให้เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิมีอำนาจเหนือทรัพย์สินของตน กรรมสิทธิ์จึงเป็นสิทธิของเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิเจ้าของย่อมมีสิทธิติดตามเอาคืนได้เสมอ แม้ว่าถ้อยคำดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสถานะของเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิมากเพียงใด แต่มนุษย์ไม่อาจมองเห็นถึงความมีอยู่ของกรรมสิทธิ์ด้วยตาเปล่าได้เฉกเช่นสายน้ำ ไม่อาจทราบได้ว่ากรรมสิทธิ์เริ่มเกิดขึ้นเมื่อใดและอะไรคือจุดสิ้นสุดของกรรมสิทธิ์ เพราะกรรมสิทธิ์เป็นสิ่งซึ่งเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนรูปร่าง และไม่สามารถจับต้องได้ จึงทำให้เราไม่สามารถมองเห็นการถ่ายโอนของกรรมสิทธิ์ได้ ทำให้กรรมสิทธิ์เป็นกลายเป็นเพียงเรื่องสมมติในทางกฎหมายเท่านั้น บนพื้นฐานแนวความคิดทางกฎหมายที่มาสืบสนับสนุนรองรับ เมื่อกรรมสิทธิ์เป็นสิ่งซึ่งเป็นนามธรรม ทำให้กรรมสิทธิ์ไม่อาจอาศัยอยู่โดยลำพังได้ จึงต้องมีทรัพย์สินหรือวัตถุที่มีรูปร่างมาเป็นฐานรองรับความมีอยู่ของกรรมสิทธิ์ด้วยเสมอ อันแสดงให้เห็นว่า กรรมสิทธิ์ไม่ใช่ตัวทรัพย์สินแต่ทรัพย์สินต่างหากที่เป็นที่อยู่อาศัยของกรรมสิทธิ์ [17]

แม้ว่า “กรรมสิทธิ์” จะเป็นนามธรรมไม่มีตัวตนก็ตาม แต่ในระบบกฎหมาย แนวความคิด ทฤษฎีและวิวัฒนาการทางกฎหมาย ล้วนแล้วแต่ยอมรับให้บุคคลนั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินได้จึงทำให้หลักกรรมสิทธิ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนโครงสร้างทางสังคมตั้งแต่หน่วยของบุคคลในแง่ของการเสริมสร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิต ในการก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เกิดความมั่นคงในกรอบของสังคม และมากกว่านั้นคือ การขับเคลื่อนตัวเศรษฐกิจและถ้าหากมองในระดับมวลรวมก็มีผลต่อความมั่นคงในระดับประเทศ และมีผลต่อระบบทุนนิยมภายในโลกใบนี้อย่างสิ้นเชิง จึงนับว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องพัฒนาในแง่ของความสามารถ จริยธรรม ความรู้สึก จิตใจในความเป็นมนุษย์ และในแง่ของบุคคลในระดับครอบครัว เพื่อสร้างสังคมต่อไป

1.1.2 ข้อพิจารณาว่าด้วยการมีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์

“ทรัพย์สิน” คือ สิทธิเหนือทรัพย์สินเป็นสิทธิที่ดำรงอยู่ในวัตถุที่มีรูปร่าง โดยมีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิ และเป็นสิทธิที่ก่อตั้งโดยกฎหมาย “กรรมสิทธิ์” เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง เป็นสิทธิของเจ้าของที่มีอยู่เหนือทรัพย์สิน ที่มีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ กรรมสิทธิ์ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากตัวทรัพย์สินมารองรับความมีอยู่ของสิทธินั้น ถ้าไม่มีทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ก็ไม่อาจมีขึ้นได้ แสดงให้เห็นว่า สิ่งซึ่งเป็นนามธรรมย่อมดำรงอยู่ในสิ่งซึ่งเป็นรูปธรรมเสมอ ดังนั้น สิ่งใดที่ไม่ใช่ทรัพย์สิน สิ่งนั้นย่อมไม่อาจเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ได้ [18]

1.2 การแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ

“กรรมสิทธิ์” เป็นถ้อยคำที่ถูกนำมาใช้สื่อความหมายในทางกฎหมายเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ และเป็นถ้อยคำที่มนุษย์คิดค้นสร้างขึ้นเพื่อกำหนดความสัมพันธ์และการแบ่งแยกชนชั้นของมนุษย์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กรรมสิทธิ์จึงเป็นมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้มนุษย์ทั้งหลายมีสถานะทางทรัพย์สิน และสถานะทางสังคมที่แตกต่างกัน [19] ภายใต้กฎหมายทรัพย์สินที่เรียกว่า “ระบบกรรมสิทธิ์” แนวความคิดเบื้องหลังในเรื่องนี้ต้องการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองทางสังคมของมนุษยชาติ หากปราศจากระบบกรรมสิทธิ์ ผู้ครอบครองทรัพย์สินแม้จะมีสถานะบุคคล แต่ถ้าไม่มีสิ่งที่กฎหมายให้การยอมรับในการสะสมทรัพย์สินของตน ก็จะไม่สามารถนำพาสังคมไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในลำดับต่อไปได้ และถ้ากฎหมายไม่ยอมรับในระบบกรรมสิทธิ์ ก็จะเป็นการกีดกันความสามารถหรือความสัมพันธ์ของบุคคลที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องในทางทรัพย์สิน อาจทำให้ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในทางทรัพย์สินเกิดความกลัว หรือวิตกกังวล ถ้าไม่มีระบบกรรมสิทธิ์มารองรับความเป็นเจ้าของนี้ไว้ ก็เท่ากับเป็นการสร้างความเสี่ยงให้กับบุคคลที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น และความเสี่ยงนี้ก็จะส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจในด้านอื่นๆ

นอกจากความเจริญรุ่งเรืองที่ต้องการแสวงหา มนุษย์ยังต้องการสถานะหรือการยอมรับจากสังคม ในความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินอีกด้วย การแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของดังกล่าวเป็นลักษณะที่สำคัญของกรรมสิทธิ์อีกประการหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิอย่างแท้จริง และยังบ่งบอกถึงสถานะของการเป็นผู้มีอำนาจเต็มหรือสิทธิขั้นสุดในวัตถุแห่งสิทธิซึ่งเป็นทรัพย์สินนั้น บุคคลผู้เป็นเจ้าของย่อมมีสิทธิหรืออำนาจเหนือทรัพย์สินนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการใช้สอยหรือแสวงประโยชน์ สิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอน ตลอดจนสิทธิในการทำลายทรัพย์สินของตนได้อย่างอิสระเต็มที่ [20]

มนุษย์ไม่ได้มีความหมายในแง่ของความเป็นเจ้าของทรัพย์สินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้กำหนดบทบาทหรือความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินนั้นอีกด้วย อันมีส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองของผู้นั้นในสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมที่เจ้าของทรัพย์สินนั้นมีอยู่ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักความชอบธรรมตามกฎหมาย เพื่อควบคุมทรัพยากรหรือแบ่งปันทรัพย์สินของตนการจัดสรรทรัพยากรเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของสังคมนั้นๆ ด้วยเหตุดังที่กล่าวมานี้ ทำให้ระบบการรับรองสิทธิในทรัพย์สินจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีนัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเกิดขึ้นของระบบทุนนิยม อันนำไปสู่โอกาสที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองและเฟื่องฟูในสังคมมนุษย์ต่อไป [21]

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า “กรรมสิทธิ์” มีรากฐานที่สำคัญมาจาก “สิทธิ” เพื่อรักษาความชอบธรรมของปัจเจกชน โดยมีกฎหมายให้อำนาจรับรองหรือคุ้มครองไว้ทำให้กรรมสิทธิ์มีส่วนสำคัญต่อระบบทรัพย์สินในแง่ของตัวชี้วัดความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ ซึ่งในแต่ละประเทศล้วนแล้วแต่มี

ที่มาหรือประวัติศาสตร์ทางกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป จึงมีประเด็นที่จะต้องศึกษาต่อไปว่า กรรมสิทธิในกฎหมายต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษ มีมุมมองหรือแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์นี้อย่างไร และอะไรคือวัตถุประสงค์แห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์

2. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์แห่งสิทธิในกฎหมายต่างประเทศ

2.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์แห่งสิทธิในกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

มาตรา 903 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติว่า “เจ้าของวัตถุหรือสิ่งของมีสิทธิในการกำจัดการจัดวัตถุหรือสิ่งของตามความประสงค์และกีดกันผู้อื่นจากการแทรกแซงใดๆโดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมายหรือสิทธิของบุคคลภายนอก”

สิทธิในทรัพย์สินที่เรียกว่าสิทธิในrem เป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ เป็นอำนาจที่เด็ดขาดและส่งผลโดยตรงต่อบุคคลผู้มีสิทธิเหนือวัตถุนั้น สิ่งสำคัญที่ตามมาของการกำหนดลักษณะของสิทธิในทรัพย์สิน คือ บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินไม่มีสิทธิตามกฎหมายนี้ สิทธิในรูปแบบrem เป็นแบบอย่างให้อำนาจแก่ผู้ถืออำนาจสามประเภทได้แก่บุคคลอาจครอบครองใช้สอยทำลายหรือปกป้องทรัพย์สินของตนจากการละเมิดของบุคคลอื่นได้ [22]

ประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ไว้ คำจำกัดความทางกฎหมายของแนวคิดดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 903 แต่ไม่สามารถใช้กับทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิในวัตถุที่ไม่มีรูปร่างได้ เช่น ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรหรือสิทธิในทรัพย์สินตามกฎหมายมหาชน เป็นต้น เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการบัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 90ว่า จำกัดเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้นที่เป็นวัตถุหรือสิ่งของได้ตามกฎหมาย ทำให้กรรมสิทธิ์มีได้เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น อันสะท้อนให้เห็นว่า กฎหมายทรัพย์สินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับวัตถุทางกายภาพ สังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น เฉพาะวัตถุทางกายภาพหรือจับต้องได้เท่านั้นที่สามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้ เช่นกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียอมรับสิทธิในการจำหน่ายเกี่ยวกับวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง (มาตรา 1068 BGB) หรือสิทธิเก็บกินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องด้วย (มาตรา 1273 BGB) เป็นต้น [23] อันเป็นแนวคิดหลักที่สำคัญประการหนึ่งของของประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BGB)

“แนวคิดความเป็นเจ้าของ” [24] (notion and concept of ownership) ได้มีการอธิบายความเป็นเจ้าของไว้ว่า เป็นสิทธิในทรัพย์สินที่มีเนื้อหาโดยกว้างและครอบคลุมที่สุด แนวคิดดังกล่าวนี้ได้ปฏิเสธแนวคิดที่มองว่าทรัพย์สินและสิทธิเป็นเรื่องที่ต้องแยกจากกัน จากมุมมองเชิงปฏิบัติ อำนาจทางกฎหมาย

ที่สำคัญที่สุดสองประการของเจ้าของวัตถุแห่งสิทธิ ประการแรกคือ สิทธิในการใช้สอย (ทางเศรษฐกิจ) และการตระหนักถึงคุณค่าในการทำนิติกรรมและประการที่สอง คือ เพื่อแยกบุคคลที่สามารถออกจากการใช้สอย หรือแบ่งปันการใช้สอย ลักษณะของทรัพย์สินโดยทั่วไปนี้เรียกว่า “หน้าที่ของการจัดสรรและการป้องกัน” (zuordnungsundabwehrfunktion)

2.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิในกฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สิทธิของเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นสิทธิที่สำคัญและครอบคลุมที่สุด ในกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีการนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้ในประมวลกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 544 โดยกล่าวว่า “กรรมสิทธิ์” คือ สิทธิใช้สอยหาประโยชน์ และจำหน่ายทรัพย์สินอย่างเต็มที่เด็ดขาด แต่การใช้สิทธินี้ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับใดๆ

ในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่าแนวคิดเรื่อง “ความเป็นเจ้าของ” (propriété) เป็นรากฐานที่สำคัญของประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปี 1804 ได้รับการพัฒนาผ่านแนวคิดด้านกฎหมายของโรมันเรื่อง dominium ที่แสดงว่า กรรมสิทธิ์เป็นของเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว ไม่สูญเสียไปตามกาลเวลา และมีอำนาจเหนือวัตถุสิ่งนั้น ดังนั้นมาตรา 544 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงปกป้องสิทธิของเจ้าของอย่างสมบูรณ์(สิทธิเด็ดขาด) กระนั้นก็ตาม มาตรา 544 อนุญาตให้รัฐบาลนำกฎระเบียบที่จำกัดการใช้สิทธิในทรัพย์สินมาใช้ได้ เพราะมีการกล่าวต่อไปว่า “... หากไม่ได้มีกฎหมายหรือระเบียบห้ามไว้...” ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากหลักการทางปรัชญาสมัยที่มีการปฏิวัติฝรั่งเศส และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในความคิดที่ว่าสิทธิในการเป็นเจ้าของเป็นหนึ่งในรากฐานของกฎระเบียบทางสังคม ผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งได้ทำให้แนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เป็นแนวคิดหลักของกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส นำมาใช้เมื่อต้นศตวรรษที่ 19 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปี 1804 จึงมุ่งเน้นไปที่ที่ดินเป็นหลัก ซึ่งในขณะนั้นเป็นแหล่งความมั่งคั่งหลัก หากพิจารณาจากจารีตประเพณีดั้งเดิม พบว่า ไม่ได้ระบุความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าของและการครอบครองอย่างชัดเจน และประมวลกฎหมายยังไม่ได้กำหนดคำว่า chose หรือ thing ทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้ให้คำจำกัดความใดๆ ของแนวคิดของ 'สิ่งของ' (thing) หรือทรัพย์สิน (biens) ดังนั้นภายใต้กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจำกัดเฉพาะสิ่งที่จับต้องได้เท่านั้นส่วนแนวคิดของ chose ในกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส อาจรวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน เช่น การอ้างสิทธิที่บุคคลหนึ่งอาจมีต่ออีกบุคคลหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะเป็นสิทธิเฉพาะตัวก็ตาม [25]

โดยปัจจุบันยังมีการถกเถียงกันอยู่ว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเป็นเจ้าของวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง โดยทั่วไปได้ จึงได้มีการให้คำจำกัดความทางกฎหมายของแนวคิดเรื่องความเป็นเจ้าของ โดยกฎหมายแพ่งในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส โรงเรียนเก่าแกในหมู่นักวิชาการยังคงพิจารณาอยู่ว่า มีเพียงสิ่ง

เป็นรูปธรรมเท่านั้นที่สามารถเป็นวัตถุแห่งความเป็นเจ้าของในความหมายที่แท้จริงได้ Jean Carbonnier แนะนำว่า การใช้คำว่า “thing” (สิ่งของ) ตามมาตรา 544 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสระบุว่า ความเป็นเจ้าของหมายถึงสิทธิในทรัพย์สินในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น และไม่อาจเป็นเจ้าของที่แท้จริงในทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างได้” อย่างไรก็ตาม นักวิชาการด้านกฎหมายชาวฝรั่งเศสจำนวนหนึ่งเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ตระหนักดีถึงทรัพย์สินนั้นเป็นได้ทั้งวัตถุที่มีรูปร่างและวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง จึงมีความสับสนเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเรื่องสิทธิและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก เนื่องจากเจตนารมณ์ทางกฎหมายในประเทศฝรั่งเศสได้รับอิทธิพลว่า สิทธิในวัตถุที่ไม่มีรูปร่างถูกวิเคราะห์ว่าเป็นทรัพย์สิน กล่าวอีกนัยหนึ่งอย่างง่ายว่าความเป็นเจ้าของสามารถมีได้ทั้งในวัตถุที่มีรูปร่างหรือวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง [26]

2.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิในกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นได้มีการกล่าวถึงอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์(content of ownership) เอาไว้ในมาตรา 206 บัญญัติว่า “เจ้าของมีสิทธิที่จะใช้สอย ได้ดอกรผล และจำหน่าย วัตถุหรือสิ่งของของตนได้โดยเสรี ภายใต้ข้อจำกัดที่กฎหมายกำหนด กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิในการใช้สอย ได้รับดอกรผล และจำหน่ายสิ่งของของตน ตามข้อจำกัดที่อาจถูกกำหนดภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น”

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ในหมวดของ Thing ได้มีการระบุไว้ใน article 85 อย่างชัดเจน ระบุว่า “the term “things” as used in this code shall mean tangible thing.” มีการระบุให้คำนิยามอย่างชัดเจนว่า Thing หมายถึง สิ่งของที่จับต้องได้ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ก็ตาม ความแตกต่างระหว่างอสังหาริมทรัพย์กับสังหาริมทรัพย์มีผลในทางปฏิบัติ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การทำธุรกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับอดีต จำต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ประการที่สอง บุคคลอาจได้รับกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์ทันทีโดยการรับ ครอบครองโดยสงบและเปิดเผยโดยมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถทำได้ในลักษณะนี้ และ ประการสุดท้าย สิทธิบางอย่างอาจมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์เท่านั้น เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน เป็นต้น [27]

หากพิจารณาถึง “ความเป็นเจ้าของ” จะเห็นได้ว่า สิทธิในการใช้สอย การได้รับดอกรผล และการทำลายหรือการบำรุงรักษาสิ่งของนั้น เป็นสิทธิที่แสดงถึงอำนาจในการจัดการวัตถุหรือสิ่งของนั้นได้อย่างเสรี ตามมาตรา 206 โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุที่มองเห็นได้หรือเจ้าของมีสิทธิถือครองสิ่งนั้นได้อย่างแท้จริง โดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลภายนอกทั้งหมด เจ้าของมีสิทธิผูกขาด หรือทำประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจในวัตถุสิ่งนั้นได้ ส่งผลให้ความเป็นเจ้าของเป็นสิทธิที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น “ความเป็นเจ้าของ” จึงควรถือเป็นส่วนสำคัญ ประการหนึ่งของทรัพย์สินของแต่ละบุคคล หากมีข้อผิดพลาดในการจดทะเบียนสิทธิในที่ดิน บุคคลนั้นสามารถยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวได้ ส่งผลให้เจ้าของที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย

จำนวนมากมีสิทธิเรียกร้องต่อฝ่ายที่อ้างว่าเป็นเจ้าของที่ดินต่อนายทะเบียนที่ดิน เพื่อให้ได้ที่ดินในนามของเจ้าของที่แท้จริงได้ หากฝ่ายที่กล่าวอ้างไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินในปัจจุบันยังคงมีสิทธิในทรัพย์สินนั้นอยู่ อันแสดงให้เห็นถึงอำนาจของเจ้าของที่แท้จริงที่มีสิทธิจะทำอะไรกับที่ดินของตนเองได้ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือกระทบสิทธิต่อบุคคลอื่น และสิทธิความเป็นเจ้าของไม่สามารถโอนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือตามความประสงค์ของเจ้าของนั่นเอง ดังนั้นแม้ว่าบุคคลอาจได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของผู้อื่นโดยการประมุขราคา หากเจ้าของที่แท้จริงไม่อนุญาตการซื้อขายดังกล่าวก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากขัดต่อความประสงค์ของเจ้าของ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์เหนือผิวดินหรือใต้ผิวดินนั้นจะได้รับการจดทะเบียนหรือไม่ก็ตาม เจ้าของที่ดินจะไม่ถูกขัดขวางจากการใช้สิทธิดังกล่าวในที่ดินของตน ซึ่งเป็นหลักนิติธรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างชัดเจนก่อนการบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งญีปุ่น ในกรณีของเงินถูกขโมยผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้เยียวยาเช่นเดียวกับอสังหาริมทรัพย์อื่นได้เช่นกัน สิทธิดังกล่าวจึงเป็นสาระสำคัญในความเป็นเจ้าของรวมถึงทุกอนุภาคของสิ่งที่ก่อตัวเป็นวัตถุ [28]

2.4 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิในกฎหมายประเทศอังกฤษ

จากมุมมองทางประวัติศาสตร์ ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของและทรัพย์สินแตกต่างกันไปจากระบบกฎหมายซีวิลลอว์ กล่าวคือ แม้ว่าโครงสร้างของอสังหาริมทรัพย์จะมีต้นกำเนิดจากระบบศักดินาของนอร์มัน แต่ทรัพย์สินส่วนบุคคลกลับไม่เคยมีพื้นฐานเกี่ยวกับระบบศักดินาเลยจึงทำให้กฎหมายอังกฤษมีความแตกต่างจากไปกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตรงที่ไม่มีคำจำกัดความทางกฎหมาย แม้แต่ในแง่ทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างออกไปเนื่องจากมีลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินที่เป็นสิทธิสัมพัทธ์ (relativeright) มากกว่าสิทธิสัมบูรณ์ (absolute right) ซึ่งเป็นการพิจารณาในแง่ของสิทธิ (title) มากกว่าที่จะมีอำนาจเหนือกว่าทรัพย์สิน (dominium) ดังนั้นกฎหมายอังกฤษจึงไม่ได้มีการให้คำจำกัดความทั่วไปของวัตถุที่สามารถเป็นเจ้าของได้ หรือไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่ของประเภทของทรัพย์สินเอาไว้อย่างชัดเจน [29]

ปัจจุบันนักกฎหมายอังกฤษยังคงเป็นที่ถกเถียงอยู่ว่า วัตถุที่ไม่มีรูปร่างสามารถมีกรรมสิทธิ์ได้หรือไม่ โดยเสียงส่วนใหญ่มองว่า วัตถุที่มีรูปร่างบุคคลสามารถครอบครองได้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นสามารถครอบครองได้หรือไม่ หรือไม่ต้องพิจารณาถึงความสามารถในการส่งมอบ หรือการมีสิทธิในเชิงป้องกันในแง่ของการมีสิทธิเด็ดขาด วัตถุที่มีรูปร่างก็สามารถเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ได้ ส่วนเสียงส่วนน้อยมองว่า วัตถุที่ไม่มีรูปร่างก็ถือว่าเป็นผลประโยชน์สูงสุดที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครองให้ ซึ่งแตกต่างจากไปประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายซีวิลลอว์ [30]

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ อย่างเช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่นมีการนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้อย่างชัดเจนว่าวัตถุหรือสิ่งของ (thing) หมายถึงเฉพาะวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ส่วนประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสกลับไม่ได้ให้คำจำกัดความในเรื่องดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด และยังคงเป็นที่ถกเถียงอยู่ว่าอะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อย่างประเทศอังกฤษมีแนวคิดทางกฎหมายแตกต่างไปจากระบบกฎหมายซีวิลลอว์ กล่าวคือ กรรมสิทธิ์มีลักษณะเป็นสิทธิสัมพัทธ์มากกว่าสิทธิสมบูรณ์หรือสิทธิเด็ดขาด โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการครอบครองมากกว่าบุคคลใดครอบครองให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้าของ และยังคงเป็นที่ถกเถียงอยู่ว่าอะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส

3. ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ในระบบกฎหมายไทย

จากการศึกษากรรมสิทธิ์ในระบบกฎหมายไทย พบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีการให้ความหมายในเชิงลักษณะอำนาจของกรรมสิทธิ์เอาไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ว่า ผู้ทรงสิทธิหรือเจ้าของกรรมสิทธิ์มีอำนาจในการใช้สอย จำหน่าย ได้มาซึ่งดอกผล ติดตามเอาคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และขัดขวางมิให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของตน และหากพิจารณาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็พบว่าการให้คำนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้ในลักษณะทำนองดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่ไม่พบว่ามีคำนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด ส่งผลให้มีแนวทางในการตีความกฎหมายไทยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การตีความของนักนิติศาสตร์ไทย ได้มีการตีความในเชิงวิชาการแบ่งออกเป็น 2 แนวทางโดยแนวทางหนึ่งมองว่า กรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ต้องมีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ หากใช้ทรัพย์สินทั้งหลายทั้งปวงไม่ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งมองว่า บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ทุกชนิด การตีความของศาลฎีกาแนวทางที่ 2 มองว่า ทรัพย์สินทางปัญญาอันได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งกลับมองว่า หุ่น ซึ่งเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง สามารถมีกรรมสิทธิ์ได้ ทั้งๆ ที่หุ่นก็เป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างเช่นเดียวกับทรัพย์สินทางปัญญา การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในการพิจารณาตีความกฎหมายของประเทศไทย มีความเห็นว่า ทรัพย์สินคือสิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือตัวทรัพย์สิน ไม่รวมถึงทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องทางหนี้หรือบุคคลสิทธิ เพราะกรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินสิทธิประเภทหนึ่ง เป็นสิทธิที่ดำรงอยู่ในวัตถุอันเฉพาะเจาะจง ที่บุคคลสามารถชี้ชัดได้ว่าอะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ ซึ่งวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น การตีความของศาลปกครองสูงสุด แนวคำวินิจฉัยฝ่ายหนึ่งมองว่า ได้มีการนำเอาหลักสิทธิทางหนี้ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเอกชนมาปรับใช้กับการเรียกเงินคืนโดยให้นำเอาหลักลามิควร์ได้มาใช้บังคับ มีอายุความ 1 ปี

ไม่ใช่หลักกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีอายุความ ส่วนแนวคำวินิจฉัยอีกฝ่ายหนึ่งมองว่า ได้มีการนำหลักกรรมสิทธิ์มาปรับใช้กับการติดตามเอาเงินเงินบำนาญปกติ เงินช่วยค่าครองชีพ ผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญบำนาญ (ขบ.ค.) บำเหน็จดำรงชีพ และเงินตามมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีอายุความ ไม่น่าหลักกลาภิควรได้มาใช้บังคับจากการตีความกฎหมายในระบบกฎหมายที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ นำมาสู่ประเด็นปัญหาที่สำคัญว่าอะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ วัตถุที่ไม่มีรูปร่างสามารถมีกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ได้หรือไม่

สรุปและอภิปรายผล (Discussion)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีการให้ความหมายในเชิงลักษณะอำนาจของกรรมสิทธิ์เอาไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ว่า ผู้ทรงสิทธิหรือเจ้าของกรรมสิทธิ์มีอำนาจในการใช้สอย จำหน่าย ได้มาซึ่งดอกผล ติดตามเอาคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และขัดขวางมิให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของตน และหากพิจารณาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็พบว่ามีคำนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้ในลักษณะทำนองดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่ไม่พบว่ามีคำนิยามคำว่า “กรรมสิทธิ์” เอาไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด ส่งผลให้มีแนวทางในการตีความกฎหมายไทยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การตีความของนักนิติศาสตร์ไทย ได้มีการตีความในเชิงวิชาการแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งมองว่า กรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ต้องมีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ หากทรัพย์สินทั้งหลายทั้งปวงไม่ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งมองว่า บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ทุกชนิด การตีความของศาลฎีกา ฝ่ายหนึ่งมองว่า ทรัพย์สินทางปัญญาอันได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้าซึ่งเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งกลับมองว่า หุ่น ซึ่งเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างสามารถมีกรรมสิทธิ์ได้ ทั้งๆ ที่หุ่นก็เป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างเช่นเดียวกับทรัพย์สินทางปัญญา การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในการพิจารณาตีความกฎหมายของประเทศไทยมีความเห็นว่า ทรัพย์สินคือสิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือตัวทรัพย์สิน ไม่รวมถึงทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องทางหนี้หรือบุคคลสิทธิ เพราะกรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งเป็นสิทธิที่ดำรงอยู่ในวัตถุอันเฉพาะเจาะจง ที่บุคคลสามารถชี้ชัดได้ว่าอะไรคือวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ซึ่งวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น การตีความของศาลปกครองสูงสุด แนวคำวินิจฉัยฝ่ายหนึ่งมองว่า ได้มีการนำเอาหลักสิทธิทางหนี้ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเอกชนมาปรับใช้กับการเรียกเงินคืนโดยให้นำเอาหลักกลาภิควรได้มาใช้บังคับ มีอายุความ 1 ปี ไม่ใช่หลักกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีอายุความ ส่วนแนวคำวินิจฉัยอีกฝ่ายหนึ่งมองว่า

ได้มีการนำหลักกรรมสิทธิ์มาปรับใช้กับการติดตามเอาเงินเงินบำนาญปกติ เงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัด บำนาญบำนาญ (ช.บ.ค.) บำเหน็จดำรงชีพ และเงินตามมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการคืน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งไม่มีอายุความ ไม่นำหลักกลาภมิควรได้มาใช้บังคับ จากการตีความกฎหมายในระบบกฎหมายที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ นำมาสู่ประเด็นปัญหาที่สำคัญว่า อะไรคือวัตถุประสงค์แห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ วัตถุประสงค์ที่ไม่มีรูปร่างสามารถมีกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1336 ได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ พบว่า “กรรมสิทธิ์” มีรากฐานที่สำคัญ มาจาก “สิทธิ” ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด เป็นสิ่งซึ่งเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนรูปร่าง และเป็นสิทธิในทางทรัพย์สินประการหนึ่งประเภท “ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลที่มีอยู่เหนือ ตัวทรัพย์สินเป็นวัตถุประสงค์แห่งสิทธิ เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิสามารถใช้อำนาจของตนเหนือตัวทรัพย์สินได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการใช้สอย ปกป้อง หรือทำลายความมีอยู่ของทรัพย์สินนั้น กรรมสิทธิ์ไม่อาจดำรง อยู่ได้โดยปราศจากตัวทรัพย์สิน เพราะกรรมสิทธิ์เป็นสิ่งที่ซึ่งเป็นนามธรรมจำต้องดำรงอยู่ในสิ่งซึ่งเป็น รูปธรรมเสมอ ที่สามารถมองเห็นและจับต้องในเชิงกายภาพได้ นอกจากนี้ยังพบว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นถ้อยคำ อย่างหนึ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของ เนื่องจากก่อนที่มนุษย์จะมีสถานะเป็นเจ้าของที่ดิน ของเอกชน มนุษย์มีความเกี่ยวข้องในการต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น ความหวงแหนหรือหวงกันในที่ดิน ของตนเอง เป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์จะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเองไว้ได้เสมอไป และไม่เกี่ยวข้องอะไร กับสังคมเลย เพราะตามธรรมชาติของมนุษย์ ปฏิเสธไม่ได้ที่จะแย่งชิงเหล่านั้นออกจากกันอย่างสิ้นเชิง เมื่อเกิดความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิก็ต้องมากระทบกับสังคม เพราะทรัพยากรส่วนนั้นก็ต้องถูกแบ่ง จากส่วนกลางไปให้เป็นสิทธิของแต่ละบุคคลโดยส่วนตัว ทำให้กฎหมายทรัพย์สินเป็นระบบการพัฒนา ความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ โดยการยอมรับให้เอกชนมีสิทธิและมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม บางประการ “ระบบกรรมสิทธิ์” เป็นเรื่องสมมติในทางกฎหมายภายใต้กฎหมายทรัพย์สิน แนวคิด เบื้องหลังเกี่ยวกับระบบกรรมสิทธิ์ คือแนวคิดที่จะต้องการพัฒนาความรุ่งเรืองทางสังคมของ มนุษยชาติ หากปราศจากสิ่งทีระบบกรรมสิทธิ์ ผู้ครอบครองทรัพย์สินแม้จะมีสถานะบุคคล แต่ถ้าไม่มี สิ่งทีกฎหมายยอมรับในการสะสมทรัพย์สินได้ ก็จะไม่สามารถนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของสังคมใน ลำดับต่อไปได้ ถ้ากฎหมายไม่ยอมรับในระบบกรรมสิทธิ์ ก็จะเป็นการกีดกันความสามารถหรือ ความสัมพันธ์ของบุคคลที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง และเป็นการส่งผลโดยอ้อมในการลดบทบาทของบุคคลที่ จะมีหน้าที่ในสังคมต่อไป ดังนั้น ผู้ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องทางทรัพย์สินก็จะกลัวหรือวิตก ถ้าไม่มีระบบ กรรมสิทธิ์รองรับสถานะความเป็นเจ้าของนี้ไว้ เท่ากับเป็นการสร้างความเสี่ยงให้กับบุคคลที่จะเข้าไป เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น และความเสี่ยงนี้ก็จะส่งผลต่อสังคมและเศรษฐกิจในด้านอื่นๆ ต่อไป แม้คำว่า “กรรมสิทธิ์” นี้ จะเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนก็ตาม แต่ในระบบกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎีและ

วิวัฒนาการทางกฎหมายนั้น ยอมรับให้บุคคลนั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินได้ ด้วยเหตุดังที่กล่าวมานี้ทำให้เหตุผลและความจำเป็นของหลักกรรมสิทธิ์นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการขับเคลื่อนโครงสร้างทางสังคมตั้งแต่หน่วยของบุคคลในแง่ของการเสริมสร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิต ในการก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ เกิดความมั่นคงในกรอบของสังคมและที่มากไปกว่านั้นคือ การขับเคลื่อนตัวเศรษฐกิจและถ้าหากมองในระดับมวลรวม ก็มีผลต่อความมั่นคงในระดับประเทศ และมีผลต่อระบบทุนนิยมภายในโลกใบนี้อย่างสิ้นเชิงนับว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะมนุษย์ทุกคนจะต้องพัฒนาในแง่ของความสามารถ จริยธรรม ความรู้สึกจิตใจในความเป็นมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างสังคมต่อไป

จากการศึกษาข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิในกฎหมายต่างประเทศ ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ พบว่า กรรมสิทธิ์ในประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายกับประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นได้นำเอาประมวลกฎหมายแพ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาเป็นแม่แบบในการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งของตนเอง ในแง่ของหลักทั่วไป มองว่า กรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินประการหนึ่ง มีความเป็นสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิสมบูรณ์ ใช้ยื่นกับบุคคลอื่นได้อย่างเต็มที่ หากพิจารณาในแง่ของวัตถุแห่งสิทธิ ถือว่า วัตถุหรือสิ่งของ (things) มีได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ซึ่งได้มีการบัญญัติมาตราเอาไว้เป็นการเฉพาะ อันแสดงให้เห็นว่า วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น จำกัดเฉพาะในสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้เท่านั้น ส่วนในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่มีอิทธิพลต่อระบบซีวิลลอว์ ในแง่ของหลักทั่วไป มองว่า กรรมสิทธิ์เป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น แต่ในแง่ของการตีความหรือการพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุแห่งสิทธิกลับยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ ส่วนในฟากฝั่งระบบกฎหมายคอมมอนลอว์อย่างประเทศอังกฤษ ในแง่ของหลักทั่วไปมองว่า กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิสัมพัทธ์มากกว่าสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิสมบูรณ์ โดยถือข้อสันนิษฐานว่า บุคคลใดครอบครอง ให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้าของ และในแง่ของวัตถุแห่งสิทธิก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงอยู่เช่นกัน โดยเสียงส่วนมากมองว่า วัตถุที่มีรูปร่างเมื่อบุคคลสามารถครอบครองได้ ก็ย่อมสามารถเป็นวัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์ได้ และเสียงส่วนน้อยมองว่า วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง กฎหมายก็ควรให้การรับรองหรือคุ้มครองสิทธิดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ในอดีตการดำรงชีวิตของมนุษย์ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่วัตถุสิ่งของหรือสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้านเรือน การล่าสัตว์ป่ามาเป็นอาหาร การเพาะปลูกเกษตรกรรม ตลอดจนการค้าขาย ไม่พบว่ามีแสดงออกถึงความเป็นเจ้าข้าเจ้าของในวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เมื่อมนุษย์มีพัฒนาการและรูปแบบในการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีเทคโนโลยี การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์เกิดขึ้นมากมาย ส่งผลให้สิทธิในทรัพย์สินของมนุษย์ไม่อาจถูกจำกัดได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือเครื่องหมายการค้า ซึ่งรัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อรับรองหรือคุ้มครองความมีอยู่ของสิ่งนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความวุ่นวายในสังคม จึงมีประเด็นในการพิจารณาตีความว่า อะไรคือวัตถุแห่งสิทธิ

ของกรรมสิทธิ์ ผู้วิจัยเห็นว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นสิทธิในทางทรัพย์สินประเภท “ทรัพย์สิน” เป็นสิ่งซึ่งเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนรูปร่าง กรรมสิทธิ์ไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากตัวทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิ ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่า สิ่งซึ่งเป็นนามธรรมย่อมดำรงอยู่ในสิ่งที่เป็นรูปธรรมเสมอ เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิมีอำนาจในการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของในเชิงกายภาพได้อย่างอิสระเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการใช้สอย ทำลาย หรืออำนาจในเชิงป้องกันทรัพย์สินของตน ส่งผลให้เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิสามารถอ้างสิทธิดังกล่าวเพื่อใช้ยันกับบุคคลทั่วไปได้ อันมีลักษณะของความเป็นสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิสมบูรณ์ แม้ว่าเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิจะมีอำนาจเหนือทรัพย์สินของตนมากเพียงใด การแสดงออกซึ่งอำนาจนั้น จำต้องระบุเขตแดนเอาไว้อย่างชัดเจน ที่สามารถมองเห็นเป็นที่ประจักษ์ในเชิงรูปธรรมได้ หรือชี้ชัดเฉพาะจำเพาะเจาะจงได้ ถ้าเราไม่สามารถกำหนดขอบเขตของกรรมสิทธิ์หรือระบุวัตถุหรือสิ่งของที่แน่นอนชัดเจนได้ เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิก็ไม่อาจแสดงออกถึงอำนาจในการทวงหนในทรัพย์สินนั้นได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ของระยะเวลาแห่งการสิ้นสุดหรืออายุแห่งการคุ้มครองของกรรมสิทธิ์ พบว่า กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิถาวร ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้ให้สิ้นสุดไปโดยกาลเวลา แต่ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง อย่างเช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หรือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 กลับมีกฎหมายบัญญัติเฉพาะให้มีระยะเวลาแห่งการสิ้นสุดหรืออายุแห่งการคุ้มครองทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างดังกล่าว จึงไม่อาจมีลักษณะเป็นกรรมสิทธิ์ได้ ดังนั้น วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ส่วนวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือเครื่องหมายการค้า เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 มีได้เพียงแต่สิทธิที่พระราชบัญญัติก่อตั้งรับรู้ไว้เท่านั้นอันมีเนื้อหาที่มีลักษณะแตกต่างไปจากกรรมสิทธิ์ ดังเช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หรือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ในทัศนะของผู้วิจัย วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ส่วนวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือเครื่องหมายการค้า เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 มีได้เพียงแต่สิทธิที่พระราชบัญญัติก่อตั้งรับรู้ไว้เท่านั้นอันมีเนื้อหาที่มีลักษณะแตกต่างไปจากกรรมสิทธิ์ ดังเช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หรือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยขอเสนอเหตุผลให้มีการตีความความหมายของคำว่า “กรรมสิทธิ์” ว่า วัตถุแห่งสิทธิของกรรมสิทธิ์มีได้แต่เฉพาะในวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น ทรัพย์สินที่เป็น วัตถุไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้า สิทธิบัตรเจ้าของ หรือผู้ทรงสิทธิ ห้ามกรรมสิทธิ์ไม่ มีได้แต่สิทธิเพียงเท่าที่พระราชบัญญัติก่อตั้งรับรู้ขึ้นไว้เท่านั้น ซึ่งมีเนื้อหาแตกต่างไปจากกรรมสิทธิ์ เนื่องจากกรรมสิทธิ์มีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิ

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1,2,9,11,16,18,20] อานนท์ มาเฝ้า. 2560. กรรมสิทธิ์. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [3] มานิตย์ จุมปา. 2554. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4,6] ศรีราชา เจริญพานิช. 2555. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- [5] เสนีย์ ปราโมช. 2551. อธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง.
- [7] โสภณ รัตนกร. 2538. การฟ้องเรียกทรัพย์สินคืนมีอายุความหรือไม่. ดุลพาห, 42 (1), 31.
- [8] วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. 2545. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- [10,12] บัญญัติ สุขีวะ. 2556. คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์สิน (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด.
- [13] ประมูล สุวรรณศร. 2539. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.
- [14] อานนท์ มาเฝ้า. 2560. กฎหมายทรัพย์สิน : ความรู้พื้นฐานทางความคิด หลักทั่วไป และบทเบ็ดเสร็จทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- [15] สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์. 2561. ความรู้กฎหมายทั่วไป กฎหมายในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- [19] พระยาสุริยานุวัตร. 2547. ทฤษฎีศาสตร์(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไผ่ขีด.
- [21] Gregory s. Alexander. 2012.An Introduction to Property Theory. Cambridge: Cambridge University Press.
- [22,24] Mary-Rose McGuire. 2011. National Report on the Transfer of Movables in Germany. in Malcolm M.Combe (ed), National Report on the Transfer of Movables in Europe Volume 3: Germany, Greece, Lithuania, Hungary (p.12). Munich: European law Publishers.
- [23,30] Caroline Lebon. 2021. Property Rights in Respect of Claims. in Sjef van Erp and Bram Akkermans (eds), Cases Materials and Text on Property Law (p.380). Portland: Hart Publishing.
- [25] Sabrina Praduroux. 2017. Object of property right: old and new. in Michele Graziadei and Lionel Smith (eds), Comparative Property Law (p. 52-55). Cheltenham: (Edward Elgar Publishing Limited.)
- [26] Yaëlle Emerich. 2018. Conceptualising property law. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- [27] Hiroshi oda. 2009. Japanese law. Tokyo: Oxford University Press.
- [28] De Becker. 1921. principles and practice of the Civil code of Japan. London: Butterworth & co.; Kelly & Walsh, ltd.
- [29] Sandra Frisby and Michael Jones. 2009. National Report on the Transfer of Movables in England and Wales. in Wolfgang Faber and BrigittaLurger (eds), National Report on the Transfer of Movables in England and Wales. in National Reports on the Transfer of Movables in Europe. Volume 2: England and Wales, Ireland, Scotland, Cyprus (p. 52-56). Munich: Sellier European law publishers.